

Tactica efectuării testului poligraf în fața instanței de judecată în cazul infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale

The tactics of polygraphing in court in cases of offences against sexual freedom and integrity

Vasile Ioan VIDRIGHIN¹, George Cătălin GROSU²

Rezumat: Această lucrare își propune o analiză a utilizării poligrafului în cadrul proceselor penale aflate în faza de judecată, specific în cazurile cercetării infracțiunilor ce atentează asupra libertății și integrității sexuale. Recunoscut sub denumirea de testul detectorului de minciuni, poligraful servește ca instrument investigativ în evaluarea acurateței declarațiilor suspectului/inculpatului, însă nu are o valoare probatorie absolută, fiind necesară coroborarea rezultatelor testării cu alte probe din dosar. Studiul vizează analiza etapelor ce trebuie urmate, precum și finalitatea practică a rezultatelor, cu accent pe importanța momentului în care are loc testarea și pe modalitatea propriu-zisă în care ar trebui adresate întrebările persoanelor supuse testului, astfel încât instanța de judecată să aibă la îndemână un instrument apt să o ajute la stabilirea adevărului judiciar.

Cuvinte-cheie: poligraf, investigație, instanță, infracțiuni, integritate sexuală.

Abstract: This paper proposes an analysis of the use of the polygraph in the criminal procedures in the trial phase, specifically in the cases of crimes against sexual freedom and integrity. Known as the lie detector test, the polygraph serves as an investigative tool in assessing the accuracy of the statements of the suspect/defendant, but it does not have an absolute probative value, as it is necessary to corroborate the test results with other evidence. The study aims to analyze the steps to be followed, as well as the practical purpose of the results, with an emphasis on the importance of the moment when the testing takes place and on the actual way in which the questions should be asked to the people subjected to the test, so that the court has at hand a suitable tool to help her establish the judicial truth.

Keywords: polygraph, investigation, court, crimes, sexual integrity.

¹ Lector univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, e-mail: vasile.vidrighin@ulbsibiu.ro.

² Asistent univ. drd., Facultatea de Drept, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, e-mail: catalin.grosu@ulbsibiu.ro.

1. Considerații introductive

Testarea cu poligraful, cum popular este cunoscut sub denumirea de „detectorul de minciuni”, este o metodă de investigare cu o istorie lungă și variată de utilizare. Deși uneori poate părea desprinsă din lumea ficțiunii, tehnologia poligrafului a fost dezvoltată și rafinată de-a lungul anilor și continuă să fie folosită în diverse domenii ale vieții moderne. De la admisibilitate până la selecția de personal, de la investigațiile penale la cele civile, testarea poligraf este adesea utilizată pentru a evalua veridicitatea declarațiilor și afirmațiilor unei persoane. Cu toate acestea, utilizarea sa este uneori controversată, iar fiabilitatea sa rămâne subiectul unor dezbateri ample în comunitatea științifică și a profesioniștilor în drept.

Începând cu prima jumătate a secolului XX, interesul anchetatorilor în detectarea simulării comportamentului în timpul interogatoriilor a condus la cercetarea tehnologiei poligrafului. Mai târziu, acest instrument a fost dezvoltat pentru a interpreta semnalele interne prin monitorizarea modificărilor fiziologice, cum ar fi tensiunea arterială, pulsul, respirația, activitatea electrodermică și presiunea musculară a membrelor superioare și inferioare.³

Poligraful nu este un instrument infailibil pentru detectarea „minciunilor” ci, în esență, măsoară reacțiile fiziologice care reflectă starea emoțională a unei persoane. Teoria din spatele poligrafului sugerează că minciuna poate afecta starea emoțională care, la rândul ei, influențează reacțiile fiziologice. Totuși, există diverse metode prin care rezultatele poligrafului pot fi influențate sau manipulate în avantajul subiectului. De exemplu, sistemul nervos al sociopaților reacționează diferit⁴, iar aceste persoane pot minți cu ușurință.

În literatura de specialitate s-a arătat că rezultatul testării cu poligraful nu poate fi considerat o probă echivalentă cu alte probe, cum ar fi urmele găsite la locul faptei, concluziile expertizei sau mărturiile verificate prin diverse metode precum reconstituirea, cercetarea pe teren sau experimentele de laborator. Rezultatele înregistrate prin poligraf sunt considerate mai degrabă indicii ale strategiilor polițienești și, într-o măsură mai mică, dovezi specifice procesului penal⁵.

Aparatura poligraf sau biodetecția, termen regăsit în literatura de specialitate, desemnează, în concret, acel dispozitiv de înregistrare a unor reacții psihofiziologice caracteristice stărilor de tensiune emoțională, oglindite în următoarele

³ G. Șologon, *Aspecte tactice și procesuale privind audierea martorilor în procesul penal (Partea a II-a)*, Pandectele Române, nr. 3/2021, p. 30. Articol disponibil pe site-ul <https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/rpanderom2021&collection=journals&id=527&startid=&endid=563>, accesat la data de 05.05.2024.

⁴ E. Rivera Ortiz, *El Trastorno de la Personalidad Antisocial ante el Ordenamiento Jurídico Puertorriqueño*, Revista de Drept Portorican, Vol. 62, nr. 2, 2024, p. 360. Articol disponibil pe site-ul https://heinonline.org/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/rvdpo62&div=24&start_page=353&collection=journals&set_as_cursor=6&men_tab=srchresults, accesat la data de 05.05.2024.

⁵ T. Butoi, *apud* G. Șologon, *op. cit.*, p. 29.

diagrame: diagrama puls-tensiune arterială, diagrama ritmului respirator, diagrama rezistenței electrodermice⁶.

Datorită progreselor din domeniul informaticii, alături de acesta, se utilizează și varianta computerizată care imită obișnuitul poligraf mecanic cu incriptori cu cerneală, adăugându-se capacitățile moderne ale unui micro-computer. Astfel, datele psihologice sunt colectate de la senzorii standard ai poligrafului și conectate la sistemul de achiziționare a datelor, înregistrarea biodiagramei realizându-se pe calculator în format digital⁷.

Biodiagrama înregistrată este analizată în mod automat de computer și pe baza rezultatelor se formulează concluzia care poate fi: certitudine a sincerității, incertitudine sau certitudine a nesincerității⁸.

Tehnica poligraf se bazează pe studiul indirect al emoțiilor prin depistarea reacțiilor activatorii generale, cum ar fi: modificările activității cardiovasculare, manifestate în ritmul și amplitudinea pulsului, precum și în tensiunea arterială, modificarea caracteristicilor normale ale respirației care, în prezența emoției, devine neregulată și mai grea, modificarea rezistenței electrice a pielii, denumită reacția electrodermică (R.E.D.), modificarea caracteristicilor normale ale vocii, funcția fonatorie influențată de schimbarea tremurului fiziologic al mușchiului aparatului fonorespirator, încercând să coreleze aceste stări cu sinceritatea răspunsului la o anumită întrebare⁹.

Comportamentul simulat este în principal adoptat de către suspecți sau inculpați, însă nu este exclus ca un martor¹⁰ (de rea-credință) să ascundă adevărul sau să omită intenționat aspecte importante solicitate de autoritățile judiciare. Încercarea de simulare reclamă un efort voluntar ce declanșează stări emoționale, unele supuse observației directe (modificări ce țin de comportamentul aparent al emoției, manifestate în limbajul vorbit sau cel nonverbal, în activitatea de mișcare a membrelor sau a corpului, în expresivitatea feței), altele decelabile indirect, prin depistarea reacțiilor psihofiziologice (modificarea ritmului pulsului, creșterea tensiunii arteriale, modificări electrice în piele, modificarea caracteristicilor normale ale respirației, modificarea activității electrice a scoarței cerebrale)¹¹.

⁶ T. Butoi, *Psihologie judiciară: curs universitar: abordări teoretice și practice*, Editura Trei, București, 2012, p. 280.

⁷ M. Ruiu, *Criminalistică, Elemente de tactică criminalistică*, Editura Universul Juridic, București, 2017, p. 198.

⁸ N. Trandafir, *Aspecte științifice și avantaje oferite de tehnica poligraf*, în *Criminalistica-Mileniul III*, Editura Little Star, București, 2001, p. 157.

⁹ E. Stancu, *Tratat de criminalistică*, ed. a VI-a, Editura Universul Juridic, București, 2015, p. 484

¹⁰ Înalta Curte de Casație și Justiție, Decizia penală nr. 386/RC/2019 din 17.11.2019, disponibilă pe site-ul <https://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=156110#highlight=##>, accesat la data de 10.05.2024.

¹¹ M. Ruiu, *op. cit.*, p. 197.

2. Admisibilitatea testării poligraf în procesul penal

Preliminar oricăror discuții, considerăm că este necesar să clarificăm dacă utilizarea testului poligraf este în conformitate cu legislația procesual penală română. În literatura de specialitate s-a susținut de către unii autori¹² că acest procedeu probatoriu este „inadmisibil prin natura lui” din cauza încălcării principiului loialității administrării probelor. S-a argumentat că, potrivit art. 101 alin. 2 din Codul de procedură penală, nu pot fi folosite metode sau tehnici de ascultare care afectează capacitatea persoanelor de a-și aminti și de a relata în mod conștient și voluntar faptele care constituie obiectul probei, interdicția aplicându-se chiar dacă persoana își dă consimțământul la utilizarea unei asemenea metode sau tehnici de ascultare. S-a mai arătat¹³ că testarea cu aparatul poligraf se circumscrie perfect normei menționate, deoarece chiar dacă o persoană își dă consimțământul pentru efectuarea unui test poligraf, metoda de ascultare afectează relatarea liberă și conștientă a persoanei, aceasta fiind supusă controlului unui aparat care îi verifică reacțiile activatorii generale.

Din punctul nostru de vedere, dispozițiile Codului de procedură penală nu plasează testul poligraf în sfera procedurilor probatorii prohibite de lege. Astfel, art. 97 alin. 2 lit. f) din Codul de procedură penală prevede că proba se obține în procesul penal prin *orice alt mijloc de probă care nu este interzis prin lege*. Curtea Constituțională a reținut că, în actuala lege procesual penală, mijloacele de probă nu sunt enumerate strict și limitativ, organele judiciare putând administra orice mijloace de probă care, deși nu sunt enumerate de dispozițiile art. 97 alin. (2) din Codul de procedură penală, nu sunt interzise de lege¹⁴. În lipsa unei interdicții exprese, testul poligraf poate fi considerat ca o opțiune pentru organele judiciare în cercetarea unor infracțiuni sau în obținerea de informații suplimentare relevante pentru cauză. Considerăm că este greșit să încadrăm testarea poligraf în categoria metodelor sau tehnicilor de ascultare care afectează capacitatea persoanelor de a-și aminti și de a relata în mod conștient și voluntar faptele care constituie obiectul probei. Testul poligraf, în esența sa, nu influențează memoria sau abilitățile cognitive ale unei persoane, ci se concentrează pe monitorizarea anumitor reacții fiziologice în timpul unor întrebări specifice. Testul poligraf este conceput strict pentru a detecta reacții fiziologice involuntare, neexistând niciun argument pentru a se considera că utilizarea acestui procedeu are aptitudinea de a influența sau distorsiona conștiința sau memoria subiectului.

Mai mult, nu este aplicabil nici art. 101 alin. 1 din Codul de procedură penală care prevede că este oprit a se întreprinde violențe, amenințări ori alte

¹² Gh. Mateuț, *Tratat de procedură penală, Partea generală*, Editura Universul Juridic, București, 2019, p. 477.

¹³ A. Șandru, *Testul admisibilității examenului poligraf. Adevăr sau minciună?*, Articol disponibil pe site-ul <https://asandru.ro/testul-admisibilitatii-examenului-poligraf-adevar-sau-minciuna/>, accesat în data de 10.05.2024.

¹⁴ Curtea Constituțională, Decizia nr. 809 din 7 decembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial nr. 178 din 26 februarie 2018.

mijloace de constrângere, precum și promisiuni sau îndemnuri în scopul de a se obține probe. Testul poligraf nu implică utilizarea violenței, amenințărilor sau constrângerilor împotriva subiectului examinat. Nu există presiune fizică sau emoțională aplicată asupra persoanei testate, iar participarea la testare este voluntară.

Uneori, în susținerea inadmisibilității testului poligraf se invocă jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție care într-o decizie¹⁵ pronunțată sub imperiul Vechiului Cod de procedură penală a statuat că examinarea cu testul poligraf nu trebuie supraestimată în condițiile în care această tehnică, pe de o parte, nu face parte din mijloacele de probă prevăzute în art. 64 - actual 97 – C. proc. pen., el neputând prezenta certitudine privind vinovăția ori nevinovăția inculpatului, iar pe de altă parte, de cele mai multe ori, este imperfect, dependent de o multitudine de factori cum ar fi emotivitatea uneori crescută, nervozitate, deficiențe psihice etc. Concluziile testului poligraf nu pot fi considerate ca furnizând probe, în sensul procesual al noțiunii, întrucât poligraful nu este, așa cum s-a arătat, mijloc de probă.

Totuși, nu trebuie făcută confuzie între admisibilitatea unei probe și fiabilitatea sa. Astfel, orice mijloc de probă administrat într-o cauză, care nu este interzis prin lege, este supus „liberei aprecieri a organelor judiciare”. În luarea deciziei asupra existenței infracțiunii și a vinovăției inculpatului instanța va hotărî motivat, cu trimitere la toate probele evaluate, fiind necesar ca judecătorul să fie convins „dincolo de orice îndoială rezonabilă”, cu privire la acuzație pentru a dispune condamnarea. Implicit Curtea Europeană a Drepturilor Omului¹⁶ a statuat că testarea poligraf nu constituie o ingerință în dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 par. 1 din Convenția europeană a drepturilor omului.

În concluzie, deși testul poligraf încă este un subiect dezbătut de specialiști, din perspectiva interpretării dispozițiilor procesual penale în vigoare, precum și a practicii judiciare¹⁷, suntem de părere că acest procedeu probatoriu este admisibil în procesul penal. Totodată, dorim să precizăm că suntem pe deplin conștienți că în continuare testarea poligraf poate genera discuții având în vedere controversele privind fiabilitatea sa și posibilele vulnerabilități pe care inevitabil le implică¹⁸. Este însă de datoria instanței să evalueze și să decidă cu privire la valoarea probatorie a rezultatului testului poligraf în fiecare caz în parte. Atribuțiile instanței includ analiza obiectivă a tuturor probelor disponibile și luarea unei decizii fundamentate. Prin urmare, este important ca instanța să se angajeze într-un proces

¹⁵ Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția penală, Decizia nr. 1894/2012, disponibilă pe site-ul <https://lege5.ro/> accesat la data de 10.05.2024.

¹⁶ C.E.D.O., Cauza *Bragadireanu contra României*, nr. 22088/04, hotărârea din 06.12.2007, par. 99 – 102; C.E.D.O., Cauza *M și C contra României*, nr. 29.032/04, hotărârea din 27.09.2011, par. 116.

¹⁷ Tribunalul Prahova, Încheierea penală nr. 460/2016 din 19.10.2016 (nepublicată).

¹⁸ Înalta Curte de Casație și Justiție, Decizia penală nr. 220/A/2019 din 21.06.2019, disponibilă pe site-ul <https://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=162398#highlight=##>, accesat la data de 10.05.2024.

riguros de evaluare a rezultatului testului poligraf și să determine în ce măsură acesta poate contribui la stabilirea adevărului într-un caz concret.

3. Disponerea efectuării testului poligraf în faza de judecată în cazul infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale

Pentru a fi încuviințată testarea poligraf trebuie avut în vedere că infracțiunile contra libertății și integrității sexuale prezintă un caracter aparte datorită mediului în care au loc, adesea în zone izolate și ferite de ochii lumii. Aceste fapte se desfășoară preponderent în intimitate și sunt însoțite de un grad ridicat de vulnerabilitate și expunere. În multe cazuri, probele directe sunt limitate la declarațiile inculpatului și ale victimei, care deseori sunt în contradicție¹⁹. Acest aspect subliniază complexitatea și sensibilitatea acestor cazuri, care necesită o investigație minuțioasă și o abordare atentă din partea instanței de judecată pentru a asigura echitabilitatea procedurii și protecția victimelor. În cauza M.G.C. contra României²⁰, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut, între altele că „(...) *faptul că autoritățile nu au cercetat suficient circumstanțele specifice a fost cauzat de faptul că nu au acordat atenție suficientă, sau chiar deloc, vulnerabilității specifice a tinerilor și factorilor psihologici speciali implicați în cauze cu violuri asupra minorilor*”.

Astfel, considerăm că anterior dispunerii efectuării testului poligraf, uneori ar fi necesar să se efectueze un raport de expertiză psihologică în care să se evalueze profilul psihic al inculpatului/victimei, mediul din care provine și modul de relaționare cu membrii familiei și persoanele din anturaj, nivelul de educație. De asemenea, un astfel de raport psihologic este extrem de relevant pentru a se evita re-traumatizarea victimei prin testarea poligraf, întrucât el poate scoate în evidență că persoana vătămată prezintă un tablou simptomatic comportamental al persoanei abuzate sexual²¹. Într-o astfel de situație, când expertiza psihologică concluzionează traumele victimei considerăm că examinarea cu testul poligraf ar trebui evitată.

Cu toate acestea, instanțele ar trebui să aibă în vedere necesitatea/oportunitatea efectuării unei constatări/expertize criminalistice care să aibă ca și obiect detecția comportamentului simulat al inculpatului sau și chiar a persoanei

¹⁹ Curtea de Apel București, Decizia penală nr. 68/A/2021 din 19.01.2024 (nepublicată).

²⁰ C.E.D.O., Cauza M.G.C. contra României, nr. 61495/11, hotărârea din 15.03.2016, parag. 73.

²¹ Spre exemplu, într-o speță s-a reținut de către instanță următoarele: *Referitor la persoana vătămată H. R. E. și la persoana vătămată H. G. în urma expertizei psihologice s-a stabilit că ambele minore prezintă tulburare depresivă majoră recurentă, episod acut sever, fără elemente psihotice, stres posttraumatic cronic, tulburare de anxietate generalizată. Pentru ambele persoane vătămate minore s-a recomandat tratament de specialitate, psihiatric pentru reducerea anxietății, depresiei și stresului posttraumatic. De asemenea, s-a apreciat că depresia, anxietatea și stresul posttraumatic constatat se raportează la faptele de viol respectiv agresiune sexuală la care au fost suspuse de către inculpat. A se vedea Decizia penală nr. 59/2020 din 11.02.2020 pronunțată de Curtea de Apel Brașov, disponibilă pe site-ul <http://www.rolii.ro/hotarari/5e869530e49009c01800002e>, accesat la data de 10.05.2024.*

vătămate, în special în dosarele penale în care nu au putut fi administrate probe directe datorită duratei de timp scurse de la data la care se reclama că ar fi fost săvârșită fapta, sau când probele administrate erau contradictorii. În mod evident, în astfel de situații concluziile raportului de expertiză criminalistică sunt extrem de relevante, întrucât ele pot scoate în evidență dacă cel examinat a prezentat sau nu indicii ale unui comportamentului simulat.

Cu toate că în practica instanțelor naționale nu a fost identificat un standard de probațiune aplicat cauzelor privind infracțiunile contra libertății și integrității sexuale, unele instanțe au procedat și la testarea poligraf²². Oportunitatea dispunerii efectuării unui test poligraf se va evalua în funcție de circumstanțele specifice ale cauzei, hotărârea judecătorească urmând a fi fundamentată nu doar pe baza probelor directe, ci și pe baza probelor indirecte.

În cadrul procesului penal, în faza de judecată, instanța se va pronunța prin încheiere cu privire la efectuarea acestui procedeu probatoriu, urmare a solicitării părților, a persoanei vătămate, a procurorului sau a instanței de judecată (din oficiu), dacă există o asemenea cerere și dacă există acordul persoanei care urmează a fi evaluată. Asupra oportunității testării se pronunță instanța după ce a verificat justetea acesteia și eventual necesitatea ei, care poate deriva din existența unor probe sau susțineri contradictorii cu privire la săvârșirea infracțiunii pentru care este trimis în judecată inculpatul sau în cazul contestării de către inculpat a acuzațiilor. O situație aparte o întâlnim atunci când la dosar există rapoarte de expertiză poligraf extrajudiciare. Într-o cauză²³ pe parcursul cercetării judecătorești, inculpatul A. a depus la dosar un „raport de evaluare examinare poligraf” întocmit de un psiholog practician cu drept de liberă practică în specialitatea Psihologie Judiciară-evaluare comportament simulat, psiholog care, însă, nu face parte dintre experții autorizați ai Ministerului Justiției. În raport se menționa că răspunsurile numitului A. la întrebările relevante au fost sincere (fără a se depune diagramele cu rezultatul testării). Pentru a înlătura orice dubiu, instanța de fond a dispus efectuarea unei constatări tehnico-științifice pentru detectarea comportamentului simulat de către experți autorizați de Ministerul Justiției din cadrul altui Inspectorat de Poliție.

Atunci când se apreciază că se impune testarea poligraf, instanța de judecată are posibilitatea de a pune în vedere subiectului necesitatea de a se prezenta la examinare, într-o condiție psiho-fizică normală (odihnă, alimentație, sănătate etc.) în vederea efectuării expertizei dispusă în cauză.

Dacă sunt cercetate mai multe infracțiuni de viol sau agresiune sexuală în dosarul penal și care vizează fiecare câte o victimă, se va proceda la efectuarea de

²² Inspekția Judiciară, Direcția de Inspekție pentru procurori, *Raportul de control tematic privind investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore*, 2022, aprobat prin Hotărârea Plenului CSM nr. 127 din 27.07.2021, disponibil pe www.csm1909.ro, accesat la data de 09.05.2024.

²³ Înalta Curte de Casație și Justiție, Decizia penală nr. 28/RC/2020 din 28.01.2020, disponibilă pe site-ul <https://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=159230#highlight=##>, la data de 10.05.2024.

examinări poligrafice distincte, la intervale de timp suficiente pentru a evita apariția fenomenului de acomodare. Programările vor fi aduse la cunoștința instanței de către Laboratorul de expertize, urmând ca instanța de judecată să aducă la cunoștință inculpatului sau altui subiect ce urmează a fi examinat, datele, orele și locația unde se află laboratorul și unde trebuie să se prezinte în vederea efectuării examinărilor, neexistând vreo atribuție a laboratorului în vederea citării subiecților.

Considerăm că instanța trebuie să se aplece cu atenție și asupra momentului ce urmează a fi stabilit pentru a se realiza examinarea poligraf. Examinarea poligraf reprezintă un procedeu delicat, ale cărui rezultate sunt profund influențate de starea fizică și psihică a persoanei testate²⁴. Astfel, instanța trebuie să manifeste o atenție deosebită asupra stabilirii momentului testării poligraf pentru a asigura o cât mai mare acuratețe a rezultatelor obținute. Este important ca programarea testului poligraf să țină cont de eventualele situații speciale ale persoanei care urmează să fie examinată. Aceste situații speciale pot include diverse tulburări psihice sau fizice care ar putea afecta răspunsurile fiziologice înregistrate în timpul testului. De exemplu, dacă persoana are un istoric medical ce indică tulburări psihice este important ca testul să fie programat într-o perioadă în care afecțiunea este sub control și persoana se află într-o stare stabilă din punct de vedere psiho-emoțional. O stare fizică sau psihică necorespunzătoare poate induce variații semnificative în răspunsurile fiziologice ale persoanei, conducând la rezultate eronate. Dacă persoana este cunoscută cu afecțiuni cronice care fluctuează, este imperativ să se aleagă un moment de stabilitate a acestor afecțiuni.

Totodată, trebuie avut în vedere dacă persoana testată este sub influența unor factori stresanți sau se află într-o stare de anxietate crescută. Spre exemplu, dacă cel examinat este student, se impune a se evita programarea testului în perioada sesiunii de examinare la facultate. În timpul sesiunii de examinare, studenții experimentează adesea niveluri ridicate de stres, aceste stări putând cauza reacții fiziologice anormale, cum ar fi creșterea ritmului cardiac și a tensiunii arteriale, transpirație excesivă și respirație rapidă, toate acestea fiind factori monitorizați în timpul testului poligraf. Astfel, ideal ar fi să se aleagă un moment după sesiunea de examene sau în perioadele de vacanță, când nivelul de stres este mai scăzut și starea emoțională este mai stabilă. În acest sens, se poate proceda la audierea celui testat sau i s-ar putea comunica o adresă de către instanță în care persoana să fie îndrumată să comunice instanței care ar fi un moment oportun pentru a fi programată pentru examinarea poligraf. Este important să se evite inducerea unui sentiment de constrângere celui examinat. Adresa poate solicita persoanei testate să sugereze perioada în care se simte mai puțin stresată sau influențată de factori care ar putea compromite rezultatele testului. Astfel, solicitarea trebuie să fie formulată într-o manieră care să o facă pe acea persoană să conștientizeze importanța testării în cadrul procesului penal, însă formularea nu trebuie să sugereze că persoana testată este obligată să participe la test în condiții

²⁴ I.T. Butoi, T. Butoi, *Psihologie judiciară. Curs universitar*, ed. a II-a, Editura Fundației România de Măine, București, 2004, p. 263.

nefavorabile. Sentimentul de obligație poate amplifica anxietatea și stresul, afectând negativ rezultatele testului poligraf.

Odată admis de către instanță procedeul probatoriu, examinările poligraf se efectuează în cadrul Laboratorului de detecție a comportamentului simulat din cadrul inspectoratelor de poliție²⁵, iar pentru pregătirea acestora, expertul criminalist psiholog va solicita din timp dosarul cauzei de la instanța de judecată, pentru a-l studia, înainte de prima examinare. În situația imposibilității trimiterii dosarului cauzei, se vor solicita copii ale documentelor care confirmă sau infirmă afirmațiile subiectului, precum și declarațiile presupuselor victime, ale martorilor, planșe fotografice ș.a. Considerăm că în situația în care testarea poligraf vizează persoanele vătămate victime ale infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale ar trebui desemnat un expert criminalist psiholog de același sex cu persoana vătămată. Chiar dacă dispozițiile procesual penale nu reglementează acest lucru decât în cazul audierilor victimelor de către organele de cercetare penală, omisiunea va putea fi acoperită de către instanța de judecată, care va putea pune în vedere laboratorului să desemneze un expert criminalist psiholog de același sex cu victima.

În situația în care prin încheierea de ședință s-a încuviințat efectuarea unei expertize criminalistice poligraf, se va comunica expertului dacă s-a cerut numirea vreunui expert recomandat de către părți sau subiecții procesuali principali, conform prevederilor art. 177 alin. 4 din Codul de procedură penală (precizare care nu se impune dacă s-a dispus efectuarea unei constatări criminalistice poligraf).

Instanța de judecată va solicita expertului criminalist psiholog comunicarea unor date/informații referitoare la programările examinărilor cu dată, oră și locație, ce acte din dosarul penal sunt necesare pentru pregătirea examinărilor, dacă perioada de timp scursă între momentul comiterii faptelor și momentul realizării examinărilor poligraf pot influența rezultatul acestora, întrebările relevante considerate de instanță la care trebuie să răspundă subiectul, precum și comunicarea momentului la care se va finaliza raportul de expertiză criminalistică.

În situația în care subiectul renunță la proba cu expertiza criminalistică poligraf, această probă poate fi însoțită de către reprezentantul Ministerului Public, urmând ca instanța să stabilească și întrebările la care trebuie să răspundă cel supus testării.

Considerăm că în cazul încuviințării acestui procedeu probatoriu, un element central îl reprezintă conceperea cu atenție de către instanță a unor întrebări ce urmează a fi transmise către Laborator, care să maximizeze rezultatul testului poligraf. Specificul infracțiunilor privind atingerea libertății și integrității sexuale reclamă o amplă cunoaștere din partea instanței (dar și a celorlalți actori implicați, cum ar fi procurori, avocați, părți etc.) a psihologiei agresorului, a victimei, dar și a martorilor. Doar în acest mod poate fi fructificat la maxim rezultatul întrebărilor relevante cu privire la fapta care face obiectul cauzei. Întrebările propuse de instanță trebuie să vizeze direct elementele esențiale ale infracțiunii,

²⁵ D. Magherescu, *Teoria generală a expertizelor criminalistice*, Editura Hamangiu, București, 2021, p. 149.

evitând ambiguitățile sau întrebările complexe care ar putea genera confuzie sau stres suplimentar persoanei testate. Este important ca cei care formulează întrebările să aibă o înțelegere profundă a comportamentului și motivațiilor agresorului. Acest lucru poate ajuta la conceperea unor întrebări care să vizeze direct aspectele cheie ale comportamentului infracțional și să evidențieze posibilele reacții fiziologice indicatoare de minciună.

Pe de altă parte, înțelegerea stării emoționale și psihologice a victimei este extrem de importantă. Victimele infracțiunilor sexuale pot experimenta traume semnificative, iar întrebările trebuie să fie formulate într-un mod care să respecte starea lor emoțională și să evite re-traumatizarea. În plus, aceste cunoștințe pot ajuta la identificarea unor posibile reacții fiziologice care să fie interpretate corect în contextul traumei suferite. Totodată, martorii pot avea diverse perspective și niveluri de implicare emoțională în ceea ce privește infracțiunile contra libertății și integrității sexuale. Este important ca întrebările să fie concepute astfel încât să se identifice clar nivelul de cunoaștere și veridicitatea mărturiilor acestora. Întrebările trebuie să fie formulate în așa fel încât să aibă aptitudinea de a detecta eventualele incoerențe sau exagerări în declarațiile martorilor.

Spre exemplu, în cazul inculpaților întrebările relevante pot fi de genul:

„Ați întreținut raporturi sexuale și acte sexuale orale cu persoana vătămată X în perioada de referință (când este vorba despre o perioadă de timp)? Persoana vătămată a fost de acord cu întreținerea relațiilor sexuale? (În caz afirmativ) Ați cunoscut că în lunaanul....., persoana vătămată avea afectată capacitatea de a-și exprima liber voința? Erați conștient că persoana vătămată, dacă s-ar fi aflat într-o stare de normalitate, nu ar fi fost de acord să întrețină relații sexuale? Ați spus adevărul în fața organelor judiciare?”

În exemplul dat, întrebările pot fi reformulate de către expertul criminalist sau acesta din urmă poate să adreseze și alte întrebări, în vederea stabilirii dacă inculpatul, la data săvârșirii presupuselor fapte, a cunoscut că persoana vătămată nu ar fi fost de acord cu întreținerea de raporturi/acte sexuale.

4. Etapele tacticii testului poligraf

Abordarea etapelor în tactica utilizării poligrafului constituie traseul procedural al unui examen poligraf. Procesul include fazele de inițiere a subiectului, pregătirea subiectului, interviul preliminar sau pre-test, desfășurarea efectivă a testului poligraf și evaluarea rezultatelor obținute. Fiecare din aceste faze contribuie la integritatea testului și asigurarea exactității informațiilor rezultate.

Întregul proces de desfășurare a testării stărilor emoționale se desfășoară în trei etape importante, asemănătoare ascultării inculpatului: pregătirea, testarea propriu-zisă și interpretarea rezultatelor²⁶.

²⁶ P. Ciobanu, E. Stancu, *Criminalistică, Tactica criminalistică*, Editura Universul Juridic, București, 2017, p. 212.

4.1. Pregătirea testării

Această pregătire necesită studierea materialului cauzei care îl privește pe cel ascultat și cunoașterea personalității acestuia²⁷. Este recomandabil ca subiectul să fie apt din punct de vedere medical, fizic, dar și psihic pentru examinare²⁸.

Inițierea expertului este un pas important în cadrul tacticilor poligrafului. Este imperativ ca expertul să se instruiască cu privire la profilul subiectului, să adune date pertinente și să elaboreze întrebări strategice pentru a garanta date fidele. Această pregătire este determinantă pentru veridicitatea testului poligraf și pentru extragerea informațiilor valide în analiza subiectului examinat. Așa cum s-a subliniat și în doctrină²⁹, o condiție esențială pentru testare este obținerea consimțământului scris al persoanei care va fi examinată.

Abilitățile, pregătirea și experiența expertului criminalist poligraf pot juca un rol semnificativ în obținerea unor rezultate precise și fiabile. Examinatorul trebuie să aibă cunoștințe tehnice și psihologice solide, să știe cum să gestioneze interviul și să interpreteze corect reacțiile subiectului. În lipsa unei pregătiri adecvate sau a unei evaluări subiective, există riscul ca examinatorul să interpreteze greșit rezultatele și să ajungă la concluzii incorecte.

4.2. Pregătirea subiectului

Pregătirea candidatului este o fază importantă în strategia utilizării poligrafului. Subiectul trebuie informat cu minuțiozitate despre mecanismul examenului poligraf, să beneficieze de explicații clare și să-i fie deschisă posibilitatea clarificării îndoielilor. Această etapă urmărește facilitarea unei colaborări eficiente și înțelegerea transparentă între examiner și subiect, contribuind astfel la precizia rezultatelor și prevenirea confuziilor sau greșelilor pe parcursul administrării testului poligraf.

4.3. Interviul pre-test

Interviul pre-test reprezintă o etapă intermediară, între pregătirea și testarea propriu-zisă. La început, celui testat i se dau explicații referitoare la principiile de funcționare a aparaturii, la drepturile pe care le are în legătură cu acest procedeu³⁰.

Interviul de debut stabilește premisele dialogului și construiește o relație de încredere între expertul criminalist psiholog și persoana examinată. De asemenea, se stabilesc întrebări de control care vor servi ca etalon în evaluarea ulterioară a reacțiilor subiectului la întrebările testului.

²⁷ C. Nedelcu, *Criminalistică. Tehnica și tactica criminalistică*, Editura Hamangiu, București, 2014, p. 437.

²⁸ P. Ciobanu, E. Stancu, *op. cit.*, p. 212.

²⁹ C. Nedelcu, *op. cit.*, p. 437.

³⁰ E. Stancu, T. Manea, *Criminalistică, Caiet de seminar*, Editura Universul Juridic, București, 2016, p. 153.

Interviul pre-test reprezintă o etapă esențială în procesul de testare, având o importanță semnificativă și un rol bine definit. Prin intermediul acestui interviu, persoana testată are oportunitatea de a obține informații clare și detaliate referitoare la ceea ce trebuie să facă și la ce așteptări are rezultatul testului. Astfel, interviul pre-test asigură o pregătire adecvată și orientează subiectul examinat în procesul de testare propriu-zisă. Totodată, acesta contribuie la crearea unui mediu în care persoana testată se simte confortabil și înțelege în mod clar principiile și procedurile implicate în testare. Prin desfășurarea eficientă a interviului pre-test se asigură colectarea datelor de înaltă calitate și se minimizează posibilitatea interpretărilor greșite, crescând astfel valoarea și validitatea rezultatelor testului.

În timpul interviului pre-test, persoana care urmează a fi examinată își poate da acordul pentru efectuarea examinării sau poate refuza să fie examinat cu tehnica poligraf, invocând diverse motive (probleme de sănătate, consum de alcool sau substanțe interzise etc). În privința unor eventuale probleme de sănătate, acestea nu pot constitui, neapărat, cauze pentru a nu accepta o examinare, însă expertul criminalist are obligația de a-i explica persoanei ce urmează a fi examinată că acesta din urmă are dreptul să refuze testul poligraf, indiferent de motiv.

Foarte important este că în cadrul interviului pre-test trebuie stabilită clar situația în care se află subiectul, pentru că raportat la această împrejurare se poate concluziona corect dacă persoana este aptă să urmeze procedura. Astfel, trebuie stabilit în această etapă dacă persoana își dă un consimțământ valabil pentru testare, dacă se află într-o imposibilitate obiectivă de a fi testată (spre exemplu, se află sub influența unor medicamente sau substanțe care împiedică testarea), dacă refuză explicit să facă testul, ori invocă diverse motive (nedovedite) cu titlu de pretext pentru care nu ar fi capabilă să fie supusă testării (spre exemplu, invocă o stare de sănătate care obiectiv vorbind nu ar putea influența rezultatul).

În situația în care persoana testată își dă consimțământul se întocmește un proces-verbal, în care se consemnează, pe lângă datele personale ale celui testat, următoarele:

- obiectul cauzei;
- faptul că aceștia i s-au prezentat aparatul și modul în care va decurge examinarea;
- comunicarea întrebărilor ce vor fi adresate pe parcursul testului și faptul că cel care este examinat a înțeles pe deplin conținutul lor;
- comunicarea dreptului de a refuza examinarea, precum și că eventualul refuz nu are consecințe juridice;
- faptul că examinarea nu va produce persoanei testate niciun fel de rău fizic sau psihic;
- acordul din partea persoanei ca examinarea poligraf să fie înregistrată audio și video;
- mențiunea expresă a persoanei că este de acord să fie testată cu aparatul poligraf prezentat;
- eventualele mențiuni/obiecțiuni ale persoanei examinate vor fi consemnate într-o rubrică distinctă în procesul-verbal. În acest sens, apreciem că

expertul criminalist psiholog are obligația de a-i aduce la cunoștință persoanei dreptul de a face mențiuni/obiecțiuni, iar în caz că cel examinat înțelege să facă mențiuni/obiecțiuni, acestea trebuie consemnate în procesul-verbal.

Pentru a fi evitate orice discuții cu privire la transparența etapei pre-test, se impune ca expertul psiholog criminalist să îi citească persoanei conținutul procesului-verbal, să îi acorde posibilitatea de a-l citi, dar și de a-i oferi o copie a acestuia. În acest mod se asigură un nivel ridicat de transparență și încredere în procesul de testare poligraf. Citirea procesului-verbal de către expert, în prezența subiectului, garantează că acesta înțelege fiecare aspect al procedurii, inclusiv drepturile și obligațiile sale. Permițând subiectului să citească personal procesul-verbal, se oferă o oportunitate suplimentară pentru clarificări și întrebări. Acest pas este important, deoarece asigură că subiectul este pe deplin conștient de toate detaliile și nu există nicio neînțelegere sau ambiguitate. Este important ca subiectul să confirme că informațiile prezentate sunt clare și corecte, eliminând astfel orice posibilitate de contestare ulterioară bazată pe lipsa de informare sau înțelegere. În acest sens, este indicat ca specialistul să îi ceară celui examinat să menționeze olograf în cuprinsul procesului-verbal că i s-a adus la cunoștință conținutul procesului-verbal, că a înțeles pe deplin aspectele consemnate, că eventualele neclarități i-au fost explicate și cel mai important, că este de acord cu efectuarea testului poligraf.

În cazul prezentării unui refuz din partea subiectului se va întocmi un proces-verbal de refuz al examinării poligraf de către expertul criminalist autorizat în detecția comportamentului simulat din cadrul Laboratorului Poligraf al Serviciului Criminalistic din cadrul Inspectoratului Județean de Poliție. În cuprinsul procesului-verbal se vor indica aspectele surprinse în cursul interviului pre-test, precum și întrebările la care ar fi trebuit să răspundă subiectul, iar apoi se menționează refuzul acestuia și motivul invocat.

O chestiune aparte o prezintă situația când subiectul nu refuză explicit testarea, dar invocă unele aspecte (reale sau nu) care l-ar putea pune în situația de a nu fi eligibil pentru testare. Aceste aspecte pot varia de la probleme de sănătate, cum ar fi afecțiuni cardiace sau anxietate severă, la influența unor medicamente sau substanțe care ar putea afecta rezultatele testului poligraf. Subiectul poate susține că aceste condiții îl fac incapabil să participe la testare, punând astfel la îndoială validitatea procedurii și rezultatelor obținute.

În acest sens, este de datoria expertului criminalist să statueze dacă suntem în cazul unui refuz sau chiar există o imposibilitate obiectivă de testare. Expertul trebuie să evalueze cu atenție fiecare afirmație a subiectului, verificând veridicitatea acestor aspecte. Aceasta poate implica solicitarea de documente medicale care să confirme condițiile invocate sau consultarea cu specialiști în domeniul medical pentru a determina dacă starea de sănătate a subiectului afectează într-adevăr capacitatea acestuia de a fi testat. Expertul trebuie să fie capabil să distingă între motivele reale care justifică imposibilitatea testării și pretextele nefondate folosite pentru a evita testul. În cazurile în care nu există dovezi clare

care să susțină afirmațiile subiectului, expertul trebuie să documenteze această concluzie și să procedeze conform planului de testare inițial, asigurându-se că toate etapele și deciziile sunt bine justificate și transparente. Prin urmare, în etapa pre-test, dacă se invocă unele motive din partea persoanei, expertul criminalist nu trebuie să întocmească un proces-verbal pripit în care să consemneze că persoana nu poate fi supusă testării sau refuză procedeul probatoriu.

Dacă persoana invocă motive de sănătate, expertul trebuie să verifice validitatea acestora și, dacă se confirmă, să analizeze dacă pot influența rezultatul testului. Doar în situația în care expertul criminalist psiholog are toate aceste informații poate transmite instanței un proces-verbal în care să se statueze dacă cel ce urma să fie testat refuză în realitate examinarea sau chiar există o împrejurare obiectivă care împiedică testarea poligraf.

După ce se obține consimțământul pentru testare, se face un instructaj privind modul de comportare pe timpul examinării. Subiectul trebuie să stea relaxat în scaun, să fie atent la întrebările adresate și să răspundă cu „da” sau „nu”. Persoanei testate i se pot da explicații referitoare la răspunsurile date, aspect care i se comunică înainte de testare.³¹

4.4. Testarea propriu-zisă

Etapă centrală a tacticii poligrafului constă în aplicarea efectivă a testului. Subiectul este cuplat la dispozitivul poligraf, atașându-i-se tubul pneumograf, manșonul de tensiune arterială și electrozii pentru detectarea rezistenței electrodermale (RED) și este verificată funcționarea instalației,³² urmând ca expertul să îi adreseze o serie de întrebări cheie. Dispozitivul înregistrează răspunsurile fiziologice ale subiectului, precum ritmul cardiac, presiunea sanguină și respirația, în scopul determinării autenticității declarațiilor. Această etapă impune vigilență și competență din partea expertului pentru garantarea fiabilității și preciziei testului poligraf.

Testarea propriu-zisă constă în formularea de întrebări scurte, la care se răspunde cu „da” și „nu”. Testele, de regulă, pregătite anterior, conțin:

- întrebări neutre, pentru liniștirea subiectului;
- întrebări de control, pentru stabilirea răspunsurilor afirmative („da”) și negative („nu”), sincere, necesare comparării cu răspunsurile la întrebările critice;
- întrebări cu conținut afectogen, referitoare direct la faptă, la împrejurările cauzei judecate.³³

Aceste întrebări trebuie adaptate în funcție de calitatea procesuală a subiectului testat, fie că este vorba de inculpat, persoana vătămată sau martor. Nu doar inculpatul poate fi supus testării poligraf, ci și martorii³⁴ sau chiar persoana

³¹ P. Ciobanu, E. Stancu, *op. cit.*, p. 213.

³² *Ibidem*.

³³ E. Stancu, T. Manea, *op. cit.*, p. 153.

³⁴ D. Magherescu, *op. cit.*, p. 153.

vătămată, sens în care trebuie avut în vedere ca întrebările cheie să vizeze aspecte relevante, atât pentru obiectul acuzației, dar și pentru a se verifica sinceritatea celui examinat, inclusiv sinceritatea sa prin raportare la afirmații făcute în cadrul unor audieri anterioare.

Astfel, în practică, în cazul inculpatului, întrebările au fost formulate de instanță în următoarea modalitate:

1. *Ați întreținut relații sexuale cu persoana vătămată, în zilele de 16/17 august, 25 august și 26 august XXXX?*
2. *Ați cunoscut că în luna august XXXX, persoana vătămată avea afectată capacitatea de a-și exprima liber voința?*
3. *Ați spus adevărul în fața organelor judiciare?*

Într-o altă speță, întrebările adresate inculpatului au fost următoarele:

1. *În 4 octombrie 20XX, ai atins-o pe Y.Y.Y. în zona intimă, fără voia ei?*
2. *În 4 octombrie 20XX, ai pus, în mod intenționat, mâna la Y.Y.Y. între picioare?*
3. *Când ai scris „ți-am pus mâna la...”, te refereai la zona intimă a lui Y.Y.Y?*
4. *În 4 octombrie 20XX, ai vrut să o atingi pe Y.Y.Y. într-o manieră sexuală?*

Aceste exemple de întrebări sunt concepute pentru a fi clare, specifice și relevante pentru faptele de agresiune sexuală sau viol, ele urmând a fi adaptate în funcție de rolul subiectului testat în cadrul anchetei. Prin formularea acestor întrebări, se urmărește obținerea de informații care pot ajuta la determinarea adevărului și la evaluarea sincerității celor implicați.

Trebuie precizat faptul că formularea corectă a întrebărilor în cadrul testării poligraf este foarte importantă pentru obținerea unor rezultate relevante. Expertul care administrează testul trebuie să fie extrem de atent la detalii și să se asigure că fiecare întrebare este legată direct de elementele concrete ale cauzei. O eroare în formularea întrebărilor, cum ar fi indicarea unui moment sau loc incorect, poate compromite rezultatul testării și poate duce la concluzii eronate.

În practică, s-au întâlnit situații în care expertul criminalist psiholog a indicat în cadrul întrebărilor și interviului pre-test o altă dată a comiterii faptei decât cea reținută de organele judiciare. De exemplu, în loc de data corectă, 04.09.2021, a fost menționată data de 04.10.2021. S-a considerat că această eroare nu a influențat rezultatul examinării. În acest sens s-a reținut că:

„În principiu, din punct de vedere cognitiv, un detaliu eronat din întrebare (dată, nume, locație etc) poate prezenta relevanță, dacă este sesizată de persoana examinată, putând genera un rezultat neconcludent și justifica, în acest caz, dispunerea unei noi examinări, în cadrul altui laborator. În cazul de față, însă, datorită asemănării dintre cele două date, timpul îndelungat scurs de la comiterea presupusei fapte (peste trei ani) și bazându-ne pe faptul că subiectul nu a făcut vreo remarcă sau obiecție pe parcursul examinării cu privire la acest aspect, apreciem că acesta nu a remarcat confuzia, nefiind, astfel, influențat în vreun fel de aceasta”³⁵.

³⁵ Judecătoria Sibiu, dosar penal nr. XXXX/306/2024.

De principiu, în speța anterior amintită, apreciem că lipsa unor reacții semnificative sau a unor obiecții cu privire la eroare, peste care se suprapune timpul de peste trei ani scurs de la comiterea presupusei fapte și indicarea doar eronată a lunii (diferența fiind de o lună) fără a se schimba ziua și anul sugerează că subiectul nu a perceput confuzia și, prin urmare, nu a fost influențat negativ de aceasta.

Totuși, erorile în formularea întrebărilor pot compromite integritatea și credibilitatea testului poligraf. Aceste teste sunt folosite pentru a evalua sinceritatea și a descoperi adevărul, iar orice eroare poate pune la îndoială rezultatele obținute. Chiar dacă în unele cazuri erorile nu par să influențeze rezultatele, acestea pot fi folosite de apărare pentru a contesta validitatea testului, diminuând astfel încrederea în concluziile sale. De asemenea, erorile recurente în testările poligraf pot conduce la apariția fenomenului de acomodare. Astfel, subiecții care sunt testați în mod repetat pot deveni obișnuiți cu procesul și pot învăța cum să manipuleze răspunsurile lor fiziologice, reducând astfel eficacitatea testului. Acomodarea poate diminua sensibilitatea și specificitatea testului, făcând mai dificilă detectarea minciunilor în cadrul unor teste ulterioare. Considerăm că pentru a se evita astfel de erori și a asigura integritatea procesului de testare poligraf, este esențial ca Laboratorul de expertize să comunice instanței forma finală a întrebărilor relevante ce urmează a fi adresate subiectului testat anterior efectuării testului. În prezent, în practică nu se procedează la comunicarea prealabilă a întrebărilor către instanță, deși s-ar impune acest lucru, întrucât un astfel de filtru ar exclude erorile și ar asigura o testare poligraf mai corectă.

4.5. Analiza rezultatelor

Recenzarea rezultatelor constituie etapa concluzivă a metodei poligrafice. După finalizarea testării, expertul studiază răspunsurile și reacții enunțate pentru a determina sinceritatea subiectului. Procesul implică compararea reacțiilor legate de întrebările de calibrare cu cele specifice și interpretarea acestora pentru a trage o concluzie cu privire la veridicitatea răspunsurilor persoanei examinate. Analiza amănunțită este imperativă pentru a decela informații de încredere care sunt relevante în evaluarea subiectului.

Interpretarea rezultatelor testării se efectuează pe baza comparării caracteristicilor de traseu ale răspunsurilor sincere la întrebări neutre (fără încărcătură emotivă) și ale răspunsurile nesincere la întrebările cu caracter de control, cu răspunsurile nesincere la întrebările relevante (cu încărcătură afectogenă)³⁶.

Examinatorul trebuie să dispună de modele de răspunsuri sincere și nesincere, ultimele fiind obținute cu ajutorul întrebărilor de control. Aceste modele vor servi drept comparație cu răspunsurile date la întrebările relevante.³⁷

Rezultatele examinării sunt consemnate într-un raport de constatare tehnico-științifică sau de expertiză care va respecta conținutul prevăzut de legea procesual penală. Acesta va conține obiectul constatării/expertizei criminalistice,

³⁶ E. Stancu, T. Manea, *op. cit.*, p. 153.

³⁷ P. Ciobanu, E. Stancu., *op. cit.*, p. 214.

materialele puse la dispoziție, examinările și constatările, condițiile în care s-a realizat examinarea, concluziile.

5. Concluzii

Importanța utilizării acestui procedeu probatoriu rezidă în aceea că, din punct de vedere al administrării probatorului, cauzele având ca obiect infracțiuni împotriva libertății și integrității sexuale prezintă particularități specifice și dificultăți mai mari în comparație cu cauzele având ca obiect alte infracțiuni contra persoanei. De cele mai multe ori, în cazul acestor infracțiuni nu sunt identificați martori oculari, nu sunt descoperite mijloace materiale de probă, iar examinarea medico-legală nu este relevantă atunci când, din cauza formulării cu întârziere a sesizării, se efectuează după o perioadă mare de timp de la data presupusului raport sexual sau a particularităților anatomice ale victimei, iar autorul reclamat nu recunoaște comiterea faptei.

Astfel, poligraful este menit a contribui la evidențierea pe cale fiziologică a unor stări, situații, împrejurări, indicii care, în urma unui complex proces de analiză și sinteză, de raportare la ansamblul datelor existente în cauză, să ofere organelor judiciare posibilitatea de a desprinde concluzii cu privire la sinceritatea sau nesinceritatea persoanei ascultate³⁸, pentru a-i ajuta să pronunțe o soluție în concordanță cu adevărul judiciar.

Este important de reținut că implementarea testului trebuie să fie executată numai cu acceptul conștient și voluntar al persoanei testate. De asemenea, integritatea și imparțialitatea celui care efectuează examinarea poligraf stau la baza unui proces echitabil. Neaducând atingere integrității și drepturilor individului care este supus examinării, tratarea informațiilor cu discreție este prioritizată în utilizarea instrumentului.

Tactica poligrafului prezintă atât avantaje, cât și limitări în procesul de detectare a minciunilor. Beneficiind de avantaje însemnate, ca detecția eficientă a falsității și extragerea datelor esențiale în cercetări, poligraful revendică un loc de cinste în arsenalul instrumentelor de detectare. Cu toate acestea, tacticile poligrafului nu sunt lipsite de constrângeri potențiale, inclusiv riscuri de erori și interpretări subiective.

Deși poligraful poate furniza indicii importante, nu poate oferi dovezi definitive ale minciunii sau sincerității subiectului, fiind necesară evaluarea rezultatelor în contextul altor probe și informații disponibile. În acest context, considerăm, în acord cu poziția adoptată de instanțele naționale, că testarea cu aparatul poligraf nu poate reprezenta un mijloc de probă care să poată fi reținut pentru a stabili în manieră determinantă vinovăția inculpatului, însă poate fi apreciat ca un indiciu al săvârșirii faptelor pentru care s-au efectuat cercetări, coroborându-l cu alte probe din dosar.

³⁸ W. J. Warner, *apud* M. Ruiu, *op. cit.*, p. 202.

Referințe

- *** Inspecția Judiciară, Direcția de Inspecție pentru procurori, *Raportul de control tematic privind investigarea și soluționarea cauzelor privind infracțiuni la viața sexuală cu victime minore*, 2022, aprobat prin Hotărârea Plenului CSM nr. 127 din 27.07.2021.
- Butoi, I. T., Butoi, T., *Psihologie judiciară. Curs universitar*, ed. a II-a, Editura Fundației România de Măine, București, 2004.
- Butoi, T., *Psihologie judiciară: curs universitar: abordări teoretice și practice*, Editura Trei, București, 2012.
- C.E.D.O., Cauza *M.G.C. contra României*, nr. 61495/11, hotărârea din 15.03.2016.
- C.E.D.O., Cauza *Bragadireanu contra României*, nr. 22088/04 , hotărârea din 06.12.2007. par. 99 – 102; C.E.D.O., Cauza *M și C contra României*, nr. 29.032/04, hotărârea din 27.09.2011.
- Ciobanu, P., Stancu, E., *Criminalistică, Tactica criminalistică*, Editura Universul Juridic, București, 2017.
- Curtea Constituțională a României, Decizia nr. 809 din 7 decembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial nr. 178 din 26 februarie 2018.
- Curtea de Apel Brașov, Decizia penală nr. 59/2020 din 11.02.2020.
- Curtea de Apel București, Decizia penală nr. 68/A/2021 din 19.01.2024.
- Înalta Curte de Casație și Justiție, Decizia penală nr. 220/A/2019 din 21.06.2019.
- Înalta Curte de Casație și Justiție, Decizia penală nr. 28/RC/2020 din 28.01.2020.
- Înalta Curte de Casație și Justiție, Decizia penală nr. 386/RC/2019 din 17.11.2019.
- Magherescu, D., *Teoria generală expertizelor criminalistice*, Editura Hamangiu, București, 2021.
- Mateuț, Gh., *Tratat de procedură penală, Partea generală*, Editura Universul Juridic, București, 2019.
- Nedelcu, C., *Criminalistică. Tehnica și tactica criminalistică*, Editura Hamangiu, București, 2014.
- Rivera Ortiz, E., *El Trastorno de la Personalidad Antisocial ante el Ordenamiento Jurídico Puertorriqueno*, Revista de Derecho Puertorriqueno Vol. 62, nr. 2, 2024.
- Ruiu, M., *Criminalistică, Elemente de tactică criminalistică*, Editura Universul Juridic, București, 2017.
- Stancu, E., Manea, T., *Criminalistică, Caiet de seminar*, Editura Universul Juridic, București, 2016.
- Stancu, E., *Tratat de criminalistică*, ed. a VI-a, Editura Universul Juridic, București, 2015.
- Șandru, A., *Testul admisibilității examenului poligraf. Adevăr sau minciună?*, articol de specialitate consultat pe <https://asandru.ro/testul-admisibilitatii-examenului-poligraf-adevar-sau-minciuna/>.
- Șologon, G., *Aspecte tactice și procesuale privind audierea martorilor în procesul penal (Partea a II-a)*, Pandectele Române, nr. 3/2021.
- Trandafir, N., *Aspecte științifice și avantaje oferite de tehnica poligraf*, Criminalistica-Mileniul III, Editura Little Star, București, 2001.
- Tribunalul Prahova, Încheierea penală nr. 460/2016 din 19.10.2016 (nepublicată).